

39-8148

Mafoocin

蘭字生前義

崎陽 柙圃先生發明

和語例

ぬ	つ	き	お	つ	ま	じ
ぬ	る	し	お	る	ま	じ

右ナルハ切ル、詞ナリ左ナルハ續
ク同ナリぬとつト別後見リ

兩語之異

和語ニ言ヘル人。言ヘテ悟。ト兩様ニイヘル。蘭語ニハ言ヘテ
語ト言フ。人ハいひし人ナト誤スベキハアレハ。いへる人ト誤
スベキ者ナレ。此類猶多シ。動他ノ詞。言ハ動他。同ナリ。而已此異ア

宇田川蔵書

リ然レバいへる人ツレツる人左ノミ差別ナシト見タリ
 但シ墮める石墮たる石ナドハ差別アリ自動向
 墮ハ自動ナリナレバ也

蘭語三世名目

Verleden tijd. 過去 或ハ假令ノ語ニ用エ
 tegenwoordig tijd. 現在
 toekomstige tijd. 未来 或ハ使令ノ語ニ用エ
 切レ語

spreeken 言フ
 gespreken 言ハシ
 gespreken hebben 言キ

gespreken zijn 言ハシ
 gespreken worden 言ハシ
 hebben gesproken 言ハシ
 hebben gesproken 言キ
 hebben gesproken 言キ

valen 墮ル
 gevallen hebben 墮ル
 gevallen zijn 墮ル
 gevallen waarden 墮ル

是時モ多クハ
 是ノ事跡ノ事業ナリ
 現在ノ過去ノ時ハ

Zullen vallen

墮ん

Zouden vallen

墮アまし

言いてん墮あんてんあん 和語素姓三定アリアリ
リ大堅自動ハぬぬハ帯ハ動他ハつづる
つれハ帯ハ

wit zijn

白く

白クアリ

wit watten

白ウキ

白クアリキ

in taal spreken

我言ん

in het gesproken

我言フ

stem in gestellen

名ハ墮ハ

papier is wit

紙は白く

は續ノ詞

凡例 A 動他IV自動

A spreken

動詞ナリ言ト決ス

Warden die men gesproken had

言一語

曾言ノ語
言メ言

Warden die men sup toten heeft

言一語

及言ノ語
言メ語

spreekte 動他詞ナル故ニ say, selle, 値ハズ
必ス men フ加サレバ言フハ能ハズ say, selle, 動
他ナリナリ

主

worden die gesproken worden
言へりし語 曾言在之語
言テアリし語

worden die gesproken zijn.

此 自動同ナル故ニ men ヲ加ズ worden ニ
カレ故衆同ヲ用ウ エトハ使ハズ

worden die men gesproken zal.
實

此 有る語 施言之語
言テアロウ語

言てん後トモ訳スベレソシてんやうあんナト末ヲ推
レハカル意ト本居氏イヘリ又應ノ字モ推ハカル意
ト物氏言ヘリ

俗

言テアロウ語トイフ

附 worden die men gesproken moet.

此 有る語 當言之語
イウハス語

右ト混スベカズ

俗 信 イウテカナワヌ語トイフ言答ノ語ト例ス 此ノ字ニ輕重、
ニ用アリ重キ

實 方ナレ時イウテカナワヌ
ト例スナリ

worden die men gesproken zal.
實

言ん語 將言之語
言テアリ語

zou, zal, 皆動他ニ屬スル故 men ヲ加ズ
zal ニ推ナズ

worden die gesproken worden.

言るゝ語 (注) 被言之語又所言之語と言フモ
ノ人ナリ被ル者ハ語ナリ然レモ語ハ人ノ所對ニ非ハカ
故ニ被字ノ意輕クシテ所言之語ト相似タリ但シ
所言之語ハ別ニト云フ

mynde 自動故ニ *Zijn* 準ズ

Verden die spreken *Kennen* *worden*
上言ノ手後 (注) 可言之語俗ニ言フル語ト云是

モイハシ又ハキ後可被言之語ト訳セサレハ語ガエゴフヤ
ウニ同フヘキニ似タレト和漢共ニツシニ拘ラザルニ似タリ

○ *Kennen* フ漢字ニテ訳スレバニ義我アリ動他語
in allen den men die spreken *Kan*

トイフ寸ハ能ノ字ニ當ル動カス者ニカハル故ナリ動サル者
ニカハル時ハ可ノ字ニ當ル佛家ニ能所ニ義我アルカ如シ

能ハ動カス者ト動サル者ト云 *Mantien* 三板ニ *Kennen* ハ *AN* 兩

用トアリ能ノ字ニ當ル寸ハ *A* ナリ可ノ字ニ當ルトキハ *V*
ナルベシ 但可ノ字ハ動同ニアラザレモ外ニ相當ル者ナク又 *Kennen* ハ格別ノ動同ニテ自ラ可ノ意ニ合フモノナリ

Kennen 実ハ和語ノ流レトモあヌぬ我ヲセテ
あヌルナドノあヌニ當レモ耳遠キ故ニ假ニト云

ト訳シ 實ハ和語ノ使 又ハフヘー ぬを し
ト訳セリトあヌ〜ト讀ム敢ノ字ニ當レリ

附

den men die spreken . *言ハル*

折人

折人

折人

een men die slaat.

een men die geslagen word.

een man die slaan kan.

een man die geslagen kan worden.
打あそぶ

俗ニよく打つヲ打得るト云打仕ぬ(手ヲ打る)
ト云フ

vallen 自動同ナリ墮ルト云ス

sten die gevallen zal. 墮ル石

sten die gevallen is. 墮ぬ石

sten die gevallen niet. 墮らぬ石

sten die gevallen is. 墮らぬ石

sten die gevallen is. 墮らぬ石

sten die gevallen zal. 墮らぬ石

vallen 自動ト云フ 加へスニ 墮ル

* vallen 自動ト云フ 加へスニ 墮ル
ト云フト云フ 加へスニ 墮ル 他ニ自動ト云フ

fallen 自動ト云フ 加へスニ 墮ル

sten die valt. 墮る石

sten die gevallen kan. 墮らぬ石

silich 静虚同ナリ 白ト云フ 静虚ハ 静虚ハ

silich, 静虚ト云フ

Spreek woord.

詩

言ハ語ト云キ

willen dit zien 預石

右ノ如ク同意ノ語モ使フヘキ所ハ異ナリ

○ Zouden ニ A、印ヲ附クレモ此等ハ格別ノ語ナリハ動

他ト云ハ言難キニ似タリ マーリン ニモ何トモ見ユスサレト

其便ヒヤウニテ考フルニ動也ノ例アル故ニ右ノ如ク *willen*

ニ同ジ

○ Zetten ハマーリンニ板ニ A トアリ Zadden 同シ

ハルマ初板ニ自動トセルハ恐クハ誤シリ

○ Zien ノ使ヒ様ハ動詞ノ格ナレバ其ウスハ靜詞ト近シ

○三世圖

假令 及 過去

Zouden.
Zou.
Zoude.

應

曾在

waren.
wat.
waars.

曾

又

曾有

未來

現在

過去

現世 將

Zullen
Zal
Zult

在

Zijn
ben,
is, zijt.

既

有

Zebben,
Zeb, Zest,
Zest.

未來

現在

過去

willen zal wilt + ナダノ別ハ人ノヨク知ル
所ナラバ此ニ由ケル

六詞ヲ重ク秘訣

genleest zijn せんた。あせんた

waren 卜同意較(ニ)OSI waren
少シ現在ニ近シ

gekocht hebben 卜同意較(ニ)OSI hebben

zadden 卜
少シ現在ニ近シ

willen zijn せん

willen zeggen せん

willen zijn せん

willen zeggen せん

此等ノ語各ニ義アルニアラズ時ノ文野カニヨリテ訳ス
ベシ和語ニ在テモ其別分ナラザルニ似タリ

willen gekocht zijn せん

俗ニハアウタニエ アロトトシタト云フ

willen gekocht hebben せん

俗ニハ言タニエ 言ウトシタト云フ

右ニ語各自他ノ別アリ

ik wand' in geaan hebben 我彼所ニ行ん

zijt wande in geaan hebben 彼彼所ニ行ん

行んとし、^ト他人、上ニテ言フ時、如左

zij wilde er gaan.

彼人彼所、^リんと欲し、^ト手

zij moest er gaan.

彼人正ニ彼所、^リべかりき

此二語前ナルハ好ム意アリ、彼ナルハ行ザルヲ能ハズ、^ト意アリ、
他人、上ニテハ右ノ語ヲ用ウ是んとし、^ト手、^ト意ヲ事跡
ノ書中ニイヘル別ニ *waren, wijt, veldt, telt.* 十云
同ヲ加ヘテ過^ル中ノ過^ルキカルヲ明カス、^トル^トト^ト混
ズ^ト物^トカ^レつ^トん^トフ^トハ彼ノ^トル^ト、條ニ見ヘタリ

○事跡ノ同

左

^上凡ソ事跡ヲ代ルニハ^ト出セル下ノ語ヲ以テ上ノ語ニ代フ

zullen

^下*zouden*

<i>zijne</i>	<i>waaren</i>
<i>hellen</i>	<i>hadhen</i>
<i>waaren</i>	<i>gehoelt wu ren</i>
<i>hadhen</i>	<i>gehad hadhen</i>
<i>spreeken</i>	<i>spreekken</i>
<i>valken</i>	<i>wilken</i>
<i>tegen</i>	<i>teyden</i>
<i>worden</i>	<i>wurden</i>
<i>komen</i>	<i>kanden</i>
<i>moeten</i>	<i>moeten</i>

凡ソ動向各現在過去ノ別アリ、故テテニ^ト違ハラス

○種々の同遣

第一

*Manneer hij te Swij is, Swift in niemands
pnecke*

彼人家ニある時は彼所ニ在る敢く言ふ人あり

此ハ現在ナリ

第二

Manneer hij te Swij; Swift niemand p. teken

彼人家ニある時を彼所ニ在る敢く言ふ人あり

此ハ過去ナリ事迹ニ用ルトキハ前ナル現世語ト同訳

ナリ結句同ライフヘキ時ハ言ふ人あり

上ノ句ニ *wel* トマル氏 *manneer* ハ其過去中ニ在

家時ヲサスナル故 *wel* ヲ用ルルヲ事迹ノ語ニ準テ

・ニテふノ如クス因テ全語ヲツカ子テ末ニナリ

ト子ノ字ヲ出セリ *Swiftde Swift* ノ過去ニテ

敢く言ふトイフニ當リ此キノ字ト *wel* ノキノ字

トテ東子テ末ニ唯一ツ出セリ且ニテ全語ヲ過去トテ

第三

hem hij te Swij wel, Swift in niemands

pnecke

彼人家ニある時ハ彼所ニ在る敢く言ふ人あり

此モ過去ナリ

ハ今ニ對シテ其時ヲサス同ナル故家ニツクし時ト訳ス此
句ハ事迹ノ語ニテモあるし時ト記スベシ

前ノ語ハ其頃中ニテ家ニアルト家ニキキトテ別テリ此ハ其

彼人かくくく〜和蘭國より〜和蘭語と云ふ
こ其より〜

此の過去より現世ニカケテ言ノ語ナリ *gundehtig* ニハ

was ノ言ニナリ

第六 *am dat hij zo lang in vredeht gundeht was,*

zo spreect hij t' Franckse taal.

彼人かくく〜掃郎期國より〜掃郎斯語と云
ふこ其より〜

此の過去ナリ上ノ句ハ過去中ノ過去ナリ但シ事跡ノ書ニア

ル語ナリ語ハ異ナレト同義同語ナリ唯現世過

去ノ異ナルコトナリ結ト同ノ置クベキトキハ言ふコト

其よかもしのトモ記スベシ *gundeht was* :

過去ノ過去ナリ此語ハ過去中ニテ更ニ過去ノ現在ニ

カケテイヘリ甚現在ハ今ヨリ言ハハ過去ナリ

第七 *om dat hij te huyl is, diest er minnen*

sprecken

彼人家より〜彼所ニ在〜取テ言ふ人ハ

此ハ現世ナリ過去田各之

第八 *Deyn itt sij te huyl is, dacht in meemans*

sprecken

彼人家より〜故ニ彼所ニ在〜取〜言ふ人ハ

此モ現世ナリ過去田各之

ハ前ノ語リ上ノ句過去中ニテ不在家ニ對シテイモ此語上トモニ今ニ對シテ云カ故ナリ

第十五

Wie wil Zijn een meey' geligt gesad,
is t een van taarn zonder list.

彼ノ中ニ美色ありハ前ノ語リ上ノ句過去中ニテ不在家ニ對シテイモ此語上トモニ今ニ對シテ云カ故ナリ

此ノ中ニ美色ありハ前ノ語リ上ノ句過去中ニテ不在家ニ對シテイモ此語上トモニ今ニ對シテ云カ故ナリ

第十六

Wie wil Zij een meey' geligt gesad ladden,
Wat t een van taarn zonder list.

前ト同訳ナリ

過去ナリ上ノ句過去中ニテ不在家ニ對シテイモ此語上トモニ今ニ對シテ云カ故ナリ

第十七

Wie wil Zij een meey' geligt gesad, wat t een
ligende van taarn

彼女子美色ありハ前ノ語リ上ノ句過去中ニテ不在家ニ對シテイモ此語上トモニ今ニ對シテ云カ故ナリ

此ノ過去ナリ委曲クハ前ノ語リ上ノ句過去中ニテ不在家ニ對シテイモ此語上トモニ今ニ對シテ云カ故ナリ

此ノ過去ナリ委曲クハ前ノ語リ上ノ句過去中ニテ不在家ニ對シテイモ此語上トモニ今ニ對シテ云カ故ナリ

第十八

al had Zij een meey' geligt, het zou een
van taarn zonder list zijn

彼女子美色ありハ前ノ語リ上ノ句過去中ニテ不在家ニ對シテイモ此語上トモニ今ニ對シテ云カ故ナリ

此ハ假令ナリ 前ノ語リ上ノ句過去中ニテ不在家ニ對シテイモ此語上トモニ今ニ對シテ云カ故ナリ

al t om f... 此ハ假令ナリ 前ノ語リ上ノ句過去中ニテ不在家ニ對シテイモ此語上トモニ今ニ對シテ云カ故ナリ

何れにト訳ス

第十九

al Zuide ik te myn byden, zal by dag
hier niet komen

此ノ動詞 ik, gij, hij, zij, yoリテ別アルモ其諸書中ナルヲ

見ハニ Raudeer ニニカト定ル格ナキニ似タリ因テ此ノ

Raudeer Raudeer ト異ナリト心得ヘカラス

我々之家よりあつてゆくといふ人言ふ事あり

此の上ノ句假令ナリ

前十九語ノ訳ヲあつてゆくト云フ古可ナドモ見アタラズ古可
ニカヤウ子モヤリあつてゆくト云ルヲ多シ然レモソレニ習ヒテハ假令
ト未末トノ訳法分明ナラズ故ニ今假令あつてゆくト訳ス

あつてゆくといふ事あり
あつてゆくといふ事あり
あつてゆくといふ事あり
あつてゆくといふ事あり
あつてゆくといふ事あり
あつてゆくといふ事あり
あつてゆくといふ事あり
あつてゆくといふ事あり
あつてゆくといふ事あり
あつてゆくといふ事あり

是等ノ語耳遠クニテ如何ニト思フ假令何れにせよノ類
ナルヲべぐべに代へいたぬせよノ類ナルヲべんれどニ代フベシ
然レモ其其其異ナリなるををををををト訳スル語ナ

ニ更タリ

第二十

om dat hij te myn byden zal, alkenen der niet
gaan

彼人家にゆく事ありて人をゆく事あり

此ニ未末ナリ

第二十一

om dat hij te nuyt flyken zal, wil men
niet gaan

彼人家ニシテハクハズ人リト欲セシ

此モ来来ナリ

第二十二

om dat hij hier zijn gemoent guncte zijn,
te vinden wij zulke over Gestel.

彼人ノ友ニ住ルルハ我等トシテハナク

此ハ上ノ句ニ過キナリ

シ

第二十三

om dat hij hier van gemoent guncte waren
te vinden wij zulke over Gestel.

彼人ノ友ニ住ルルハ彼等トシテハナク

此ハ過キナリトナリ上ノ句ハ過キ中ノ過キナリ事ハ過ノ語ナ

故現世同ク以テ他ス因ニテ前ナリト同記ナリ

第二十四

om dat hij daer van gemoent guncte zijn
te vinden wij zulke over Gestel.

彼人彼所ニ住ルルハ我等トシテハナク

此ハ過^{オハル}過^{ナリ}ナリ上ノ句ハ事ハ過^{ナリ}語^{ナリ}ノ意ニテ現世ニ次ニ未

ノ記ノ字ヲ以テニ東子テ過去トナシ是格前ニモ是工

第二十五

hoe al hij te nuyt flyken zal, wil men
den niet gaan

彼人家ヨリハクハズ人リト欲セシ

のこけつりまーし

逢見はる遠しきととあつるむす音みそんを
まぐへくりんを

下ノ句ノ意をうらるべしモぬーノ意ニ類セリ音
まそんをきりぬートト同意ナリ然レハぬートべし
トハ近キ詞ナリト知ラレ

假令ト推分かんトノ弁ハ右ノ哥ノ意ヲ以テ左ニホスニテ知ラスベシ
飛鳥川ニシガテニマ渡シテセイテ見タラハサリ流ル水
ガノトカテヨカローニセカズニアルカラ一向ニトウナフハキイ
右假令ナリ即本哥ノ意

飛鳥川ニシガテニ渡シテセクツツカセカヌ竹舌カ未ダ知

子トモセクナラハ水ガノトカニ流ルテアラウ

右推分ル意

○種々ノ結ヒ読

けりめりハ意ノ決ス詞ナリ其内ケリハ過去めりハ現世
ナリ蘭ニハ様々ノ點ヲ以テ句ヲ絶フ故ニげしめアニ当
ルベキ詞ナレ唯末ニ果點 掃リ・アル所ニ自ラ是等ノ意
ヲ含ムル所多シ文勢ニヨリテ知ヘレ詳ニ説クニ能ハス假ニ
二三例ヲ示サン

Met *diver* water *Maait* de *vermardel*ijk.

何水多き流るる水

De *lente* is *alt* *gekomen*!

春をあらうらま

右ノルリメリノ外ニ同ニ定格アルモノ多シ

Wie der Kwartelich vullen de bloemen af!

まのいふさうさう花のさへるさ

疑ノ同ト未ナク歎息ノ點トニヨリテいふの意思ヲ知ル但シ

現世ノ詞ナリいふはつとぬらん何レモ同意ナリ聲言ハ

可クニつとぬらんト云テハ一字足テ又時ハつとぬらんト云

テ得本居氏曰此らんハ然ルヲ疑フニアラス然ル所以ヲ

疑フナリトイハリ

misschien is de Kamer al gekomen

自夏来るらん

いしーモ現世ノ同

持統天皇ノ可モ万葉ニアル本可クハ自夏来るらんト有俗ニ
ハ夏カ来タツト云フ

いしート常らんト云フ分別スヘキ蘭同イマダ思ヒ得ス

misschien was hij hier gekomen

彼人ノ夏ニ来らん

いしーハ過キナリ此モ俗ニハ来タツト云

alstende, al slapende

寝テ了喰テ了

アハ現世ノ同ナリ俗ニナラト云

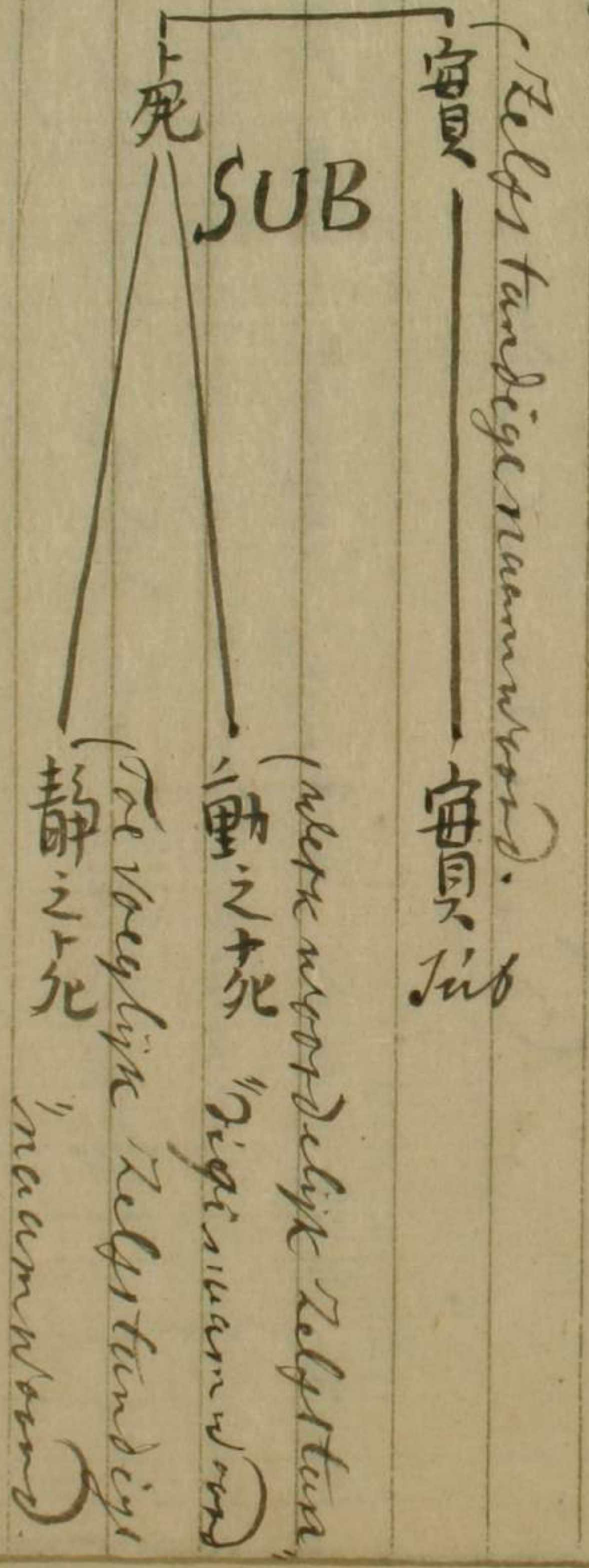
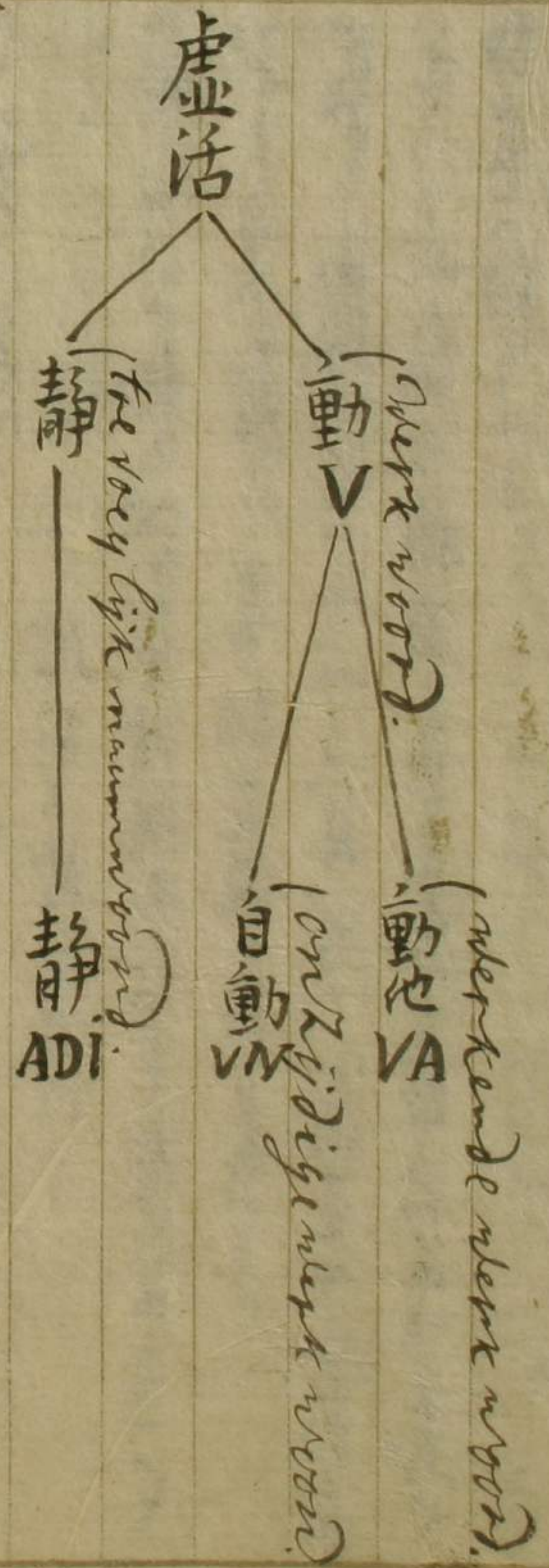
de wat is dat gelukking!

waarden 是モ...
 Randen 諸格前、詳ナリ
 ○詞品圖

右詳ナルハ助字ナクニイヘルカ故此ニ因各云

蘭學子生ノ前又大尾

Van De
Wonden sikkering

voor alle dingen gaet u vast, dat het
substantivum en u adjectivum makender,
in gelaste, getal en caput gelijk maeten
zijn.

een groot man.

eene groote Vrouw.

sheer.

groote mannen.

grote stonken .

De naam en 4 werkwoord moeten in 4
zelfde getal staan .

Enkelt.

het kind slaap .

Meerd.

De kinderen slaapen .

in de conjugatie word de benoemde zaak
als de derde persoon aangezekt .

enkelt.

het soek viel .

meerd.

De soeken vielen .

De naamen van koningrijken en land, 1849,
en hebben een artikulier definitief voor
Zij zij de prepositionel , en de daar voor
kommen .

europa .

Frankrijk .

holland .

maar men zegt :
in taal na Frankrijk gaen .

zij woont in Zeland.
zij komt uit paalen.
zij vertrekt na snijpel.
men stelt altijd dat voor het substantivum
in it meervoedige, en de voor het adjectivum,
ivium in deoogelyk geval.

Daer zijn geleerde meenen.

Het is byna het zelfde, of het adjectivum
voor of na it substantivum staat, &
welken in de adjectivorum, die tegen
de quityde stelling altijd na it substantivum

vin koemen.

witte brood.

Toode wijn.

groen zijde.

De meenen van steden, Vroeden, rijken
enke. nu kunne appellativa staende, voor,
den in genitivus getelt.

De stad parijl.

den zijn stroom.

het rijk van engeland.

De meenen die raaken betrekken, welke

in gebeltem gebruik worden, moeten
in genitiv staan.

geet mij wijn.
Togt bier.

is het geld.

men gebruik in ⁴ Franjis de tweede persoon
van ⁴ een woord, alleen als men gemeen,
in naamlyke of met veel verakting spreekt,
het is zo dat in alle andere veraktingen,
⁴ pronomen en ⁴ verbium in ⁴ mees,
⁴ woord moeten staan.

— heet gij in boeken ontfangen?
Volg den raad viner vrienden.

— wien moet men dat boek geeden?
mij.

— wien hoord dat toe?
hem, heere, hem-lieden.

— hij geeft mij zo veel is maand.
hij zal er in de reden van zeggen.

geeft mij dat
Alrijst hem een brief.

indicativen

vind broeder kend mij wel.

zij zoekt u over al.

impeativul.

laet mij met vreden.

Zoekt hem over al.

Alrijn Ziel.

vide onbetendheid.

Zijn vriendslaps.

huus of Zyn hoopheid.

Zijn majesteit.

Zijn heiligheid.

Zij is welgemant van licht.

enkel.

De man die hier komt.

De vrouw die altijd kijkt.

meerd.

De mannen die hier komen.
De vrouwen die altijd rijden.

Wat jaamen heet gij? ?
Wat wat land zijt gij? ?

Wat voor een man heet gij geyprock?
in de anderwaagender wyte, alder ^{ver} jeter,
hem gemeld worden, spact in de maan,
dat welk het merkwoord regert.

Wie roekt zij? ?
Van wie spreckt gij? ?

Van wie rijst gij? ?

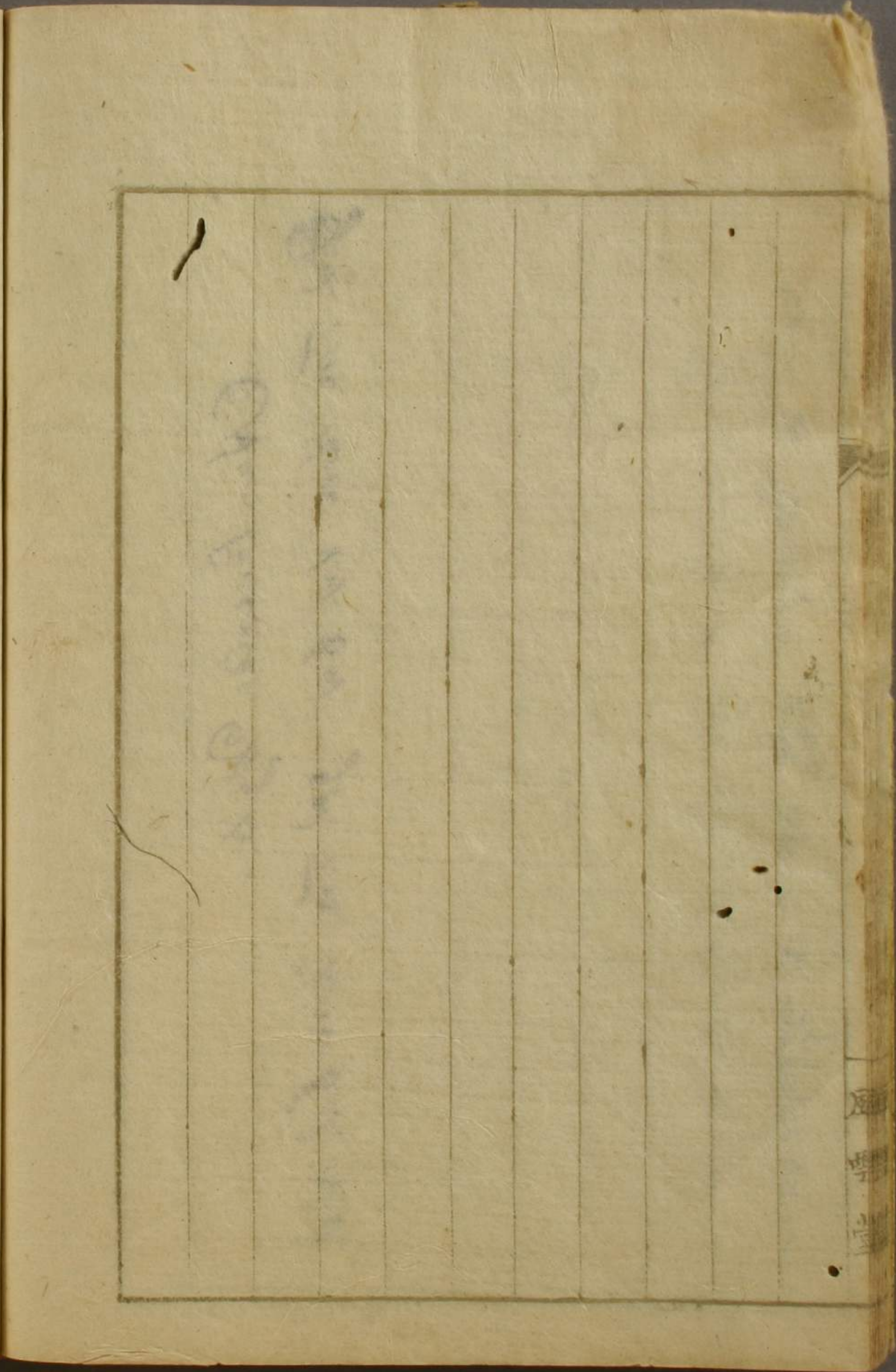
Wat ziet gij? ?
Wat zegt hij? ?

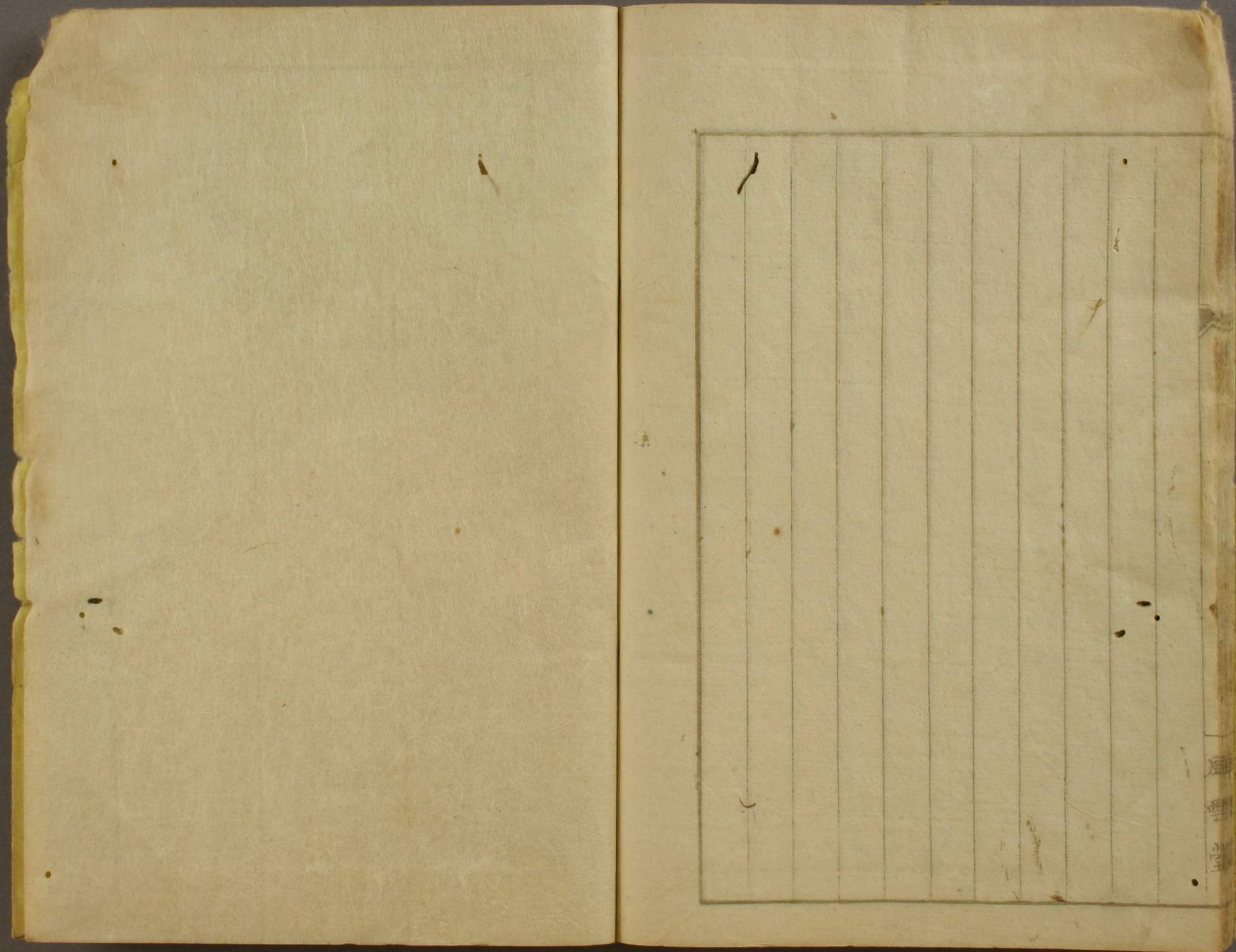
Waar spreckt gij van? ?
Waar denkt gij om? ?

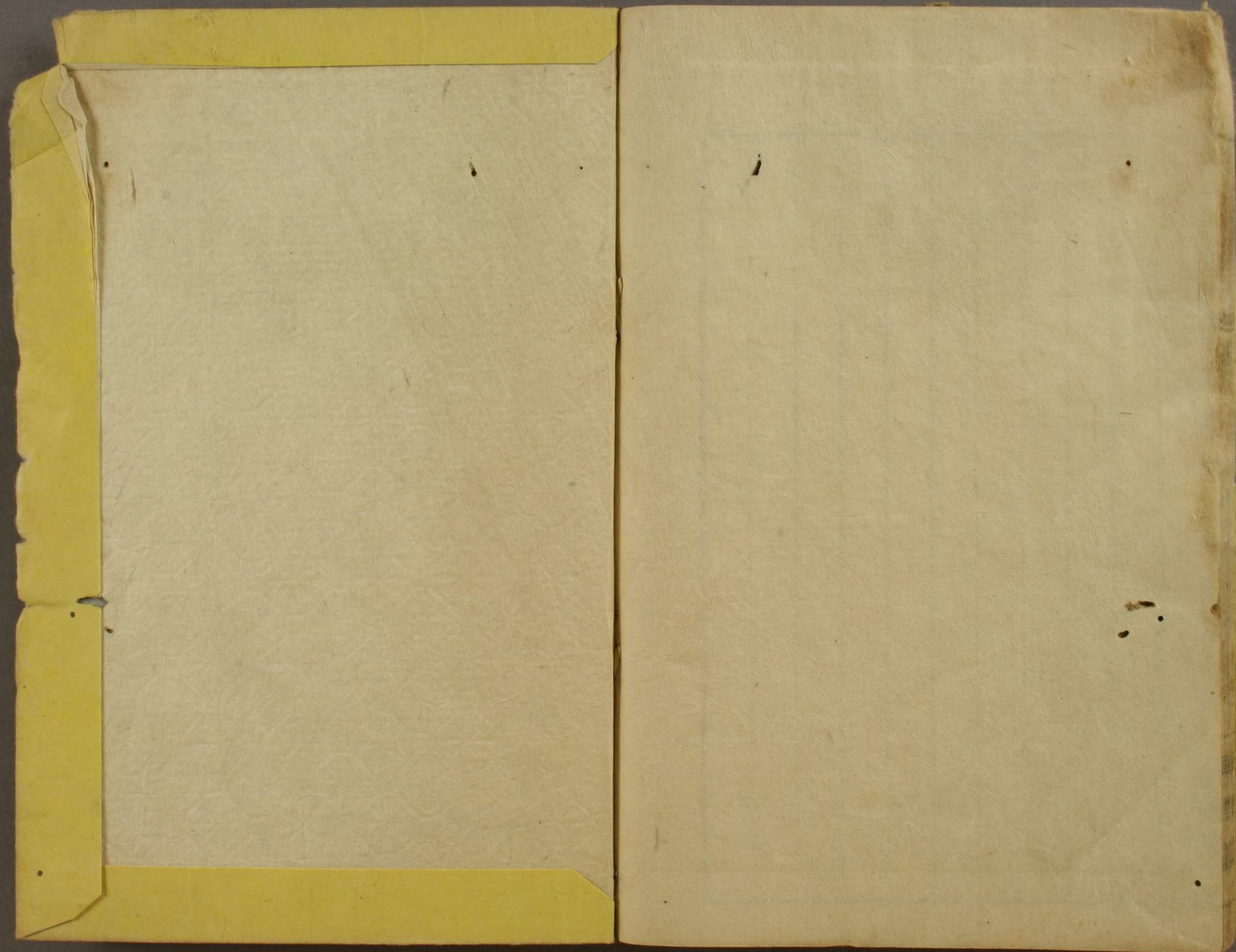
Wij spreken van de, ^a toen gij ingetreden
zijt.
Toe ik jong was, werd ik meer.

21